

GIMBERNAT

∞ Volum 83 • Any 2025 ∞

CONSULTABLE A:

Revistes Catalanes
amb Accés Obert

<http://www.raco.cat/index.php/gimbernat>

<http://revistes.ub.edu>

<https://dialnet.unirioja.es/servlet/revista?codigo=26509>

<https://www.journaltoCs.ac.uk/index.php>

Sistema Regional de Información en línea para
Revistas Científicas de América Latina, el Caribe,
España y Portugal

Directorio:

<https://www.latindex.org/latindex/ficha/25729>

Clasificación Integrada de Revistas Científicas

https://clasificacioncirc.es/ficha_revista?id=31537

<https://miar.ub.edu/issn/0213-0718>

<https://dulcinea.opensciencespain.org/ficha1176>

GIMBERNAT

REVISTA D'HISTÒRIA DE LA MEDICINA
I DE LES CIÈNCIES DE LA SALUT

∞ Volum 83 • Any 2025 ∞

SEGONA ÈPOCA

Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya

Universitat de Barcelona

Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya

Societat Catalana d'Història de la Medicina

REIAL ACADEMIA DE MEDICINA
DE CATALUNYA

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

UNIVERSITAT DE VIC
UNIVERSITAT CENTRAL
DE CATALUNYA

JanéMateu
FOUNDATION

SOCIETAT CATALANA
D'HISTÒRIA DE LA MEDICINA

GIMBERNAT

REVISTA D'HISTÒRIA DE LA MEDICINA I DE LES CIÈNCIES DE LA SALUT

Seminari d'Història de la Medicina de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya.

Societat Catalana d'Història de la Medicina. Acadèmia de Ciències Mèdiques

i de la Salut de Catalunya i de Balears.

Facultat de Medicina i Ciències de la Salut de la Universitat de Barcelona.

Universitat Rovira i Virgili. Facultat de Medicina. Història de la Medicina.

Unitat d'Història de l'Odontologia de la Facultat d'Odontologia. Universitat de Barcelona.

Arxiu Històric de les Ciències de la Salut 'Simeó Selga i Ubach' (CoMB).

Fundador i director honorífic: Jacint Corbella i Corbella

CONSELL EDITORIAL

Director: Lluís Guerrero i Sala (*Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya*)

Coordinador: Joan Pujol i Ros (*Arxiu Històric de les Ciències de la Salut 'Simeó Selga i Ubach'. CoMB*)

Consell de redacció: Ida Carrau i Bueno (*Regió Sanitària Barcelona. Servei Català de la Salut*)

Carmen Gomar i Sancho (*UVic-UCC. Campus Manresa*)

Elena Guardiola i Pereira (*Societat Catalana d'Història de la Medicina*)

Carles Hervás i Puyal (*Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya*)

Ferran Sabaté i Casellas (*Museu d'Història de la Medicina de Catalunya*)

Begonya Torres i Gallardo (*Unitat d'Anatomia Humana. Facultat de Medicina i Ciències de la Salut. UB*)

Josep M. Ustrell i Torrent (*Pierre Fauchard Academy. Spain*)

CONSELL ASSESSOR

Josep Argemí i Renom (*Catedràtic de Pediatria. Universitat Internacional de Catalunya*)

Josep-Eladi Baños i Díez (*Rector. Universitat de Vic-Universitat Central de Catalunya*)

Juan Francisco Campo Echevarría (*Càtedra de Ciències i Humanitats Dr. Bofill. Universitat de Girona*)

José Manuel López Gómez (*Director. Real Academia Burgense de Historia y Bellas Artes*)

Àlvar Martínez Vidal (*Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica*)

Pere Mestres-Ventura (*Catedràtic d'Anatomia. Universitat de Saarland, Alemanya*)

Pere Riutord i Sbert (*President del Consell Assessor per a la Recerca. Escola Universitària ADEMA - Universitat de les Illes Balears*)

Jesús Sabaté i Fort (*Facultat de Medicina. Universitat Rovira i Virgili*)

Antoni Trilla i García (*Degà. Facultat de Medicina i Ciències de la Salut. Universitat de Barcelona*)

Miquel Vilardell i Tarrés (*Catedràtic de Medicina Interna. Universitat Autònoma de Barcelona*)

Joan Viñas i Salas (*Catedràtic de Cirurgia. Universitat de Lleida*)

EDITEN: *Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya*. Carrer del Carme, 47. 08001 - Barcelona.

Correu-e: secretaria@ramc.cat • www.ramc.cat • ISSN: 0213-0718 • ISSN ELECTRÒNIC: 2385-4200

Universitat de Barcelona. Carrer de Casanova, 143. 08036 - Barcelona.

Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya. Crta. de Roda, 70. 08500 - Vic.

Societat Catalana d'Història de la Medicina. Carrer Major de Can Caralleu, 1-7. 08017 - Barcelona.

Dipòsit legal: B-38.174-1984 • Edició electrònica: www.raco.cat/index.php/gimbernat

Correu-e de la publicació: gimbernat.ramc@gmail.com

PUBLICACIÓ SEMESTRAL

Els treballs publicats recullen el parer dels seus autors, per la qual cosa *Gimbernat. Revista d'Història de la Medicina i de les Ciències de la Salut* no es fa necessàriament solidària del seu contingut.

SUMARI

☞ Volum 83 · Any 2025 ☞

☞ **Editorial** GUERRERO i SALA, Lluís 9

☞ **Articles**

- *Francesc Terrades (1590), introductor del concepte de contagi de Fracastoro en l'àmbit català.* CREMADES RODRÍGUEZ, Francesc 13
- *Jules Verne: entre la creativitat i la malaltia. Un retrat de la seva salut i la relació amb els metges.* BERNAT LÓPEZ, Pasqual 29
- *La lluita contra les epidèmies a Catalunya després dels postulats microbiològics (i 2).* PARRILLA VALERO, Fernando 55
- *Jaume Sauret Guasch (1910-1964). 'Antibiografia' d'un psiquiatre del POUM.* SAURET PONT, Josep; COMELLES, Josep M. 85
- *L'epidèmia de grip de 1918 vista a través d'El quadern gris de Josep Pla. Anàlisi contextualitzada.* GUARDIOLA i PEREIRA, Elena; BAÑOS i DíEZ, Josep Eladi..... 109
- *L'obstetrícia i la ginecologia a l'Holocaust. La presència catalana.* CASTELO-BRANCO, Camil; LEJÁRCEGUI, José A. 135

☞ **Glossa** • *Xavier Sierra i Valentí (1952-2024). Dermatòleg, humanista i historiador.* GUERRERO i SALA, Lluís..... 161

☞ **Art i medicina** • *Frida Kahlo (1907-1954): la seva salut i els metges.* CARRAU i BUENO, Ida 185

🌀 **Ressenyes bibliogràfiques**

- Fuentes Codera, Maximiliano (coord.). *La gripe de 1918. Una aproximación política y cultural tras la pandemia de COVID*. GELI i FÀBREGA, Marina..... 209
- Ferraguà, Carmel. *L'hospital, la dona i el capellà. Sant Andreu de Mallorca (1230-1445)*.
MERCANT i RAMÍREZ, Jaume 213
- Porta i Capdevila, Frederic J.; Rubiralta i Casas, Fermí; Vilagrassa i Hernández, Fèlix. *Josep Dencàs i Puigdollers. El conseller maleït (1900-1966)*.
REDÓ i MARTÍ, Salvador 216
- Guardiola i Pereira, Elena; Cifuentes i Comamala, Lluís; Sala i Pedrós, Joan. *El receptari de Joan Martina (Sabadell, 1439). Estudis i edició facsímil*.
CONTRERAS i MAS, Antoni 219
- Acadèmia de Ciències Mèdiques i de la Salut de Catalunya i de Balears. *Llibre commemoratiu. 150è aniversari*. BRUGUERA i CORTADA, Miquel..... 224

🌀 **Política editorial i manual de procediments de la revista GIMBERNAT 229**

EDITORIAL

GUERRERO i SALA, Lluís

 <https://orcid.org/0000-0002-2865-7181>

*Acadèmic numerari de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya. Director de la revista Gimbernat.
Manresa (Bages). 9658lgs@comb.cat*

Aquest nou número de la revista no té un aspecte gaire diferent dels anteriors, llevat d'un detall de la portada que revela una efemèride. Commemorem el 40è aniversari. La sol·licitud de registre del Dipòsit Legal per a *Gimbernat* la va cursar el doctor Jacint Corbella des del Departament de Medicina Legal i Toxicologia de la Universitat de Barcelona, el dia 6 de desembre de 1984. El número 1 de *Gimbernat* entrava a l'oficina del Dipòsit el 14 de gener de 1985. D'aleshores ençà, cada semestre n'ha sortit un de nou i aquest que el lector té ara a les mans és el 83è. Entre el primer i aquest últim s'han editat prop de trenta mil pàgines d'història de la medicina catalana, complementades, a més, per algunes de la sèrie gràfica.

En els anteriors plans d'estudis mèdics, la història de la medicina era una assignatura de sisè curs, per la qual cosa els metges estàvem capacitats acadèmicament per historiar la pròpia professió, amb una visió diferent de la dels historiadors de carrera, potser més modesta en el rigor metodològic, però més propera a la medicina i a les ciències de la salut i els seus professionals. Per aquest motiu molts metges han volgut participar amb la revista, aportant-hi recerques sobre aspectes generals i locals, sobre altres metges i sanitaris, malalties i epidèmies, tractaments, institucions, documents diversos i moltes altres coses que els han dut a la recerca històrica primària. Quasi tot s'ha escrit en català i sobre temes dels territoris de parla catalana; en la seva primera etapa, cada volum ostentava en portada la seva catalanitat, ara ja coneguda amb escreix.

La primera època de *Gimbernat*, la més llarga, abasta del 1984 al 2018; sota la direcció del doctor Jacint Corbella, el seu motor i factòtum, publica setanta números. A finals dels anys vuitanta, a la Facultat de Medicina s'envolta d'un petit equip i el Seminari Pere Mata també n'és editor. El 2000 desglossa l'equip en un Consell Directiu i un Consell Editorial, més nombrosos. A partir del 2007 el Departament de Salut Pública de la Facultat deixa de ser-ne editor i s'hi incorpora la Reial Acadèmia

de Medicina de Catalunya (RAMC), que seguirà fent aquesta funció, juntament amb el Seminari Pere Mata, fins al 2018. El 2019 s'inicia la segona etapa de *Gimbernat*, amb uns números de transició cap al format actual, primerament editats per la RAMC i la Universitat de Barcelona, i poc després també amb Universitat de Vic-Universitat Central de Catalunya, la Societat Catalana d'Història de la Medicina i la Fundació Jané Mateu.

Des de fa quaranta anys i fins avui, la revista ha tingut una extensa nòmina de col·laboradors, que han escrit centenars d'articles d'història que es vinculen a quasi tots els territoris de parla catalana. Des de la discreció, sense grans pretensions, entre tots s'ha dut a terme una important tasca de recerca que fa de les nostres terres un dels països més investigats i de la revista un fons molt consultat. Avui ens comprometem a seguir aquest camí i a intentar fer-ho cada vegada millor.

A primeries del 2024 vam perdre el doctor Xavier Sierra Valentí, que tant ha fet per divulgar la història i el patrimoni mèdic català. Amb la glossa que li dediquem tanquem el seu cicle i oferim la seva biografia per al record. El 12 d'octubre de 2024 també hem perdut el doctor Josep Tomàs Cabot, que seguí els estudis de Medicina, es llicencià en Periodisme i es doctorà en Història; ha participat en congressos d'Història de la Medicina Catalana, ha escrit articles a *Gimbernat* i n'ha format part del Consell Editorial des de final del segle passat fins al 2018. A tots dos els devem molt: que descansin en pau.

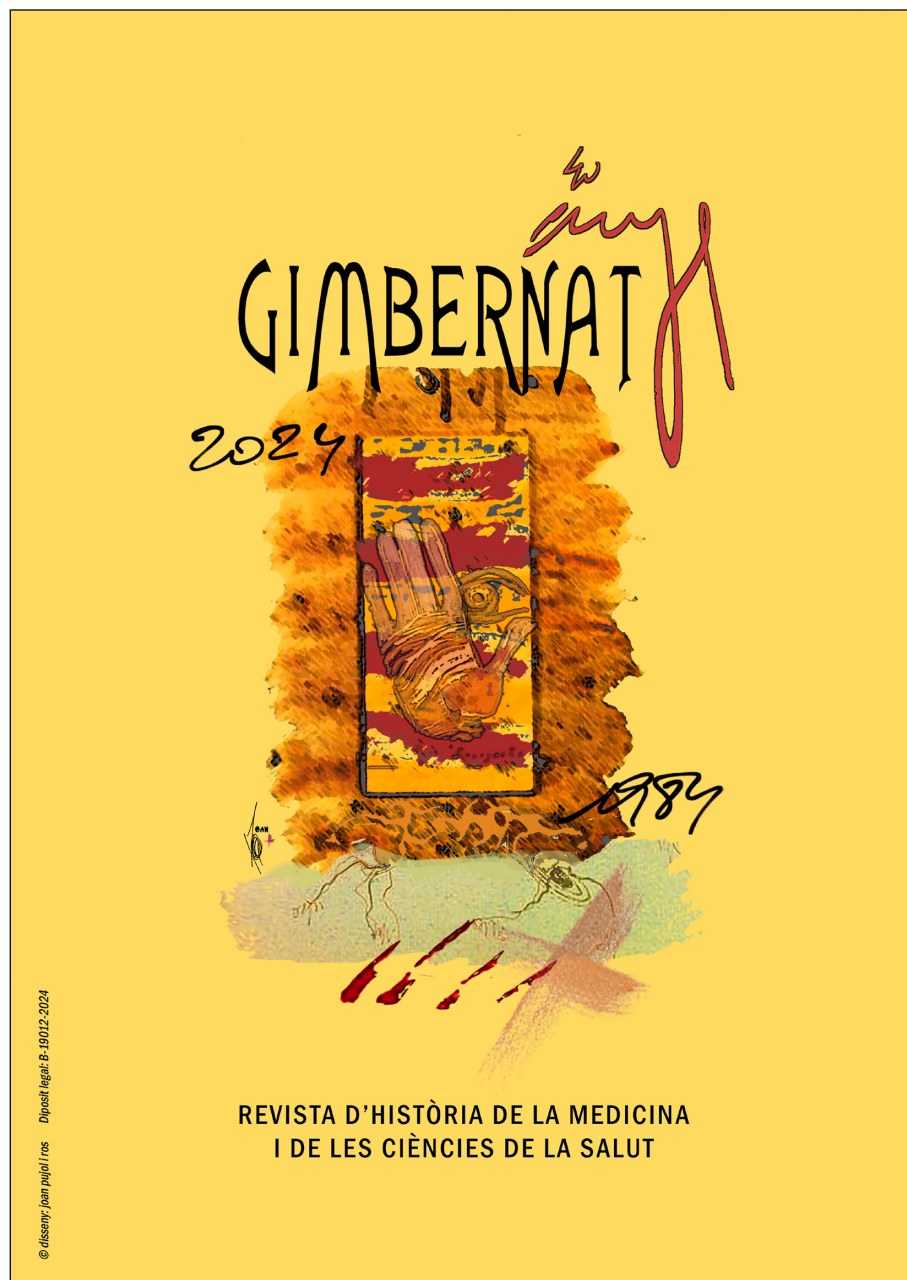
Aquest número 83 de *Gimbernat* inclou sis articles que abasten cronològicament el període comprès entre els segles XVI i XX; estem segurs que la seva diversitat i interès aporten molt valor al contingut. La secció *Glossa*, dedicada al doctor Sierra, és imprescindible per al coneixement del personatge. La secció *Art i medicina* ofereix una visió diferent de l'artista Frida Kahlo i la relació d'alguns dels seus metges amb Catalunya. Finalment, cinc ressenyes de llibres donen a conèixer novetats històrico-mèdiques aparegudes en temps recents.

Gimbernat ofereix a tots els lectors i col·laboradors un nou número que, sense ostentació, celebra el seu 40è aniversari i, des de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya i amb els coeditors, comparteix aquesta efemèride amb tothom.

© Lluís Guerrero i Sala, 2025

Aquest document està subjecte a una llicència Creative Commons

Cartell commemoratiu dels quaranta anys de 'Gimbernats. Revista d'Història de la Medicina i de les Ciències de la Salut'. (Autor: Joan Pujol i Ros).

